

Anne Berit Østvik

er klinisk sosionom og familierapeut med master i familierapi og systemisk praksis. Hun har videreutdanning i Gruppemetode. Østvik har blant annet jobbet med flyktninger, vært saksbehandler i kommunalt barnevern, klinisk sosionom i barne- og ungdomspsykiatrien, og veileder /fagkonsulent i en privat virksomhet. Artikkelen er skrevet med stipend fra seksjonsrådet for sosionomer.

FAGARTIKKEL

Fosterhjem

Veiledning – drivhus for fosterforeldre

Departementet vil gi kommunene økt ansvar for fosterhjemsarbeidet. Hvordan skal kommunene løse dette, og hvordan kan morgendagens veiledningsformer se ut?

LÆRER: Utveksling av erfaringer er et godt verktøy for fosterforeldre.
Illustrasjon: colourbox.com

>>

Ved utgangen av 2011 var 13 200 barn registrert med barneverntiltak som innebar plassering utenfor hjemmet, og 70 prosent av disse barna var på dette tidspunktet plassert i fosterhjem. Undersøkelse blant fosterforeldre (Synovate 2011) viste at 84 prosent av fosterhjemmene var tilknyttet kommunalt barnevern, og 14 prosent av fosterhjemmene var tilknyttet statlige beredskaps- eller familiehjem. Jeg antar da at de resterende 2 prosent gjelder plasseringer hos private og ideelle aktører.

Jeg har de siste årene arbeidet i en privat virksomhet hvor veiledning og oppfølging av fosterhjem er et av kjerneområdene. Dette skjer på oppdrag fra Bufetat, og arbeidet med fosterhjemmene og fosterbarna utføres etter mandat fra barneverntjenesten i barnas omsorgskommuner. Jeg har tidligere også vært ansatt i kommunalt barnevern, hvor fosterhjemsarbeid var en del av arbeidsoppgavene. Mye har skjedd siden den gang, og fosterhjemsarbeidet står i dag foran store utfordringer gjennom de foreslåtte endringer av ansvars- og ressursfordelingen mellom statlig og kommunalt barnevern.

Barnevernpanelet fikk i oppdrag å gi anbefalinger til hvordan Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) kan sørge for at barnevernet jobber til barnets beste. I en av delrapportene til *Evalueringsreform i barnevernet* (2011) har Barnevernpanelet foreslått lovendringer som omhandler fosterhjemsarbeid. Disse endringene omhandler en forskyvning av ansvar, oppgaver og ressurser fra statlig til kommunalt barnevern.

«Det tegnes ofte et bilde av en fosterhjemsomsorg som i stor grad er dominert av ustabilitet og lite kontinuitet.»

Med bakgrunn i dette sendte BLD høsten 2012 ut et høringsnotat med forslag til endringer i Lov om barneverntjenester (2012). Departementet gir et faglig, politisk og økonomisk begrunnet syn på at barn og ungdom som er under barnevernets omsorg, i hovedsak skal vokse opp i fosterhjem som omsorgsbase. Et eventuelt lovendringsforslag vil bli fremmet for Stortinget våren 2013.

Mitt kjennskap til hverdagen for ansatte i kommunalt barnevern i dag får jeg gjennom samarbeid med kommunale barneverntjenester, fosterhjem som har vært tilknyttet kommunalt barnevern tidligere – og gjennom ulike forskningsrapporter og undersøkelser som omhandler både fosterforeldre og saksbehandlere tilknyttet kommunalt barnevern. Det tegnes her ofte et bilde av en fosterhjemsomsorg som i stor grad er dominert av ustabilitet og lite kontinuitet. Oppfølgingen er ofte sjelden, uregelmessig og i perioder helt fraværende. Oppfølgingen kan også kvalitativt sett være preget av lite kontinuitet, ved at fosterhjemmene er utsatt for hyppige skifter av saksbehandlere, og veiledning kan reduseres til en form for ad-hoc møter ut i fra akutte behov her og nå.

I kontakt med både kolleger og fosterhjem i kommunalt og statlig barnevern, fornemmer jeg en viss uro og usikkerhet knyttet til situasjonen framover. Dette gjelder både i forhold til egen arbeidssituasjon, men også med tanke på hva innholdet i fosterhjemsarbeid skal være i fremtiden.

Barnevernpanelet er tydelige på at barnevernet i hovedsak er et kommunalt ansvar og at barnevernet skal videreutvikles innenfor en kommunemodell, noe som blant annet kan innebære en gradvis overføring fra de – i dag – statlige hjemmebaserte tjenester og fosterhjemstjenester til kommunalt barnevern. Det foreslås en betydelig økonomisk ressursforskyvning fra stat til kommune: Departementet har anslått 205 millioner øremerkede kroner til det kommunale barnevernet i 2013, mot 240 millioner i 2011 og nye 50 millioner øremerkede kroner i 2012 (http://www.dagbladet.no/2012/10/07/kultur/debatt/kommentar/statsbudsjettet_2013/statsbudsjettet/23758044). Anne Marie Blindheim påpeker i denne artikkelen artikkelen at de pengene som tilflytes kommunene er tilsvarende det beløpet som staten skal spare. Spørsmålet blir da om kommunene klarer å holde tritt med styrking av sitt tilbud parallelt med at det statlige tilbud trappes ned.

ULIKE VILKÅR

Dagens situasjon er preget av at fosterhjemmene på de ulike forvaltningsnivåene har svært ulike kår. Dette er også noe generalsekretær Tone M.S. Wahlstrøm i Norsk Fosterhjemsforening har påpekt. Hun har uttalt at «det har dess-

verre oppstått et A og B-lag for fosterhjemmene i Norge (Fontene 03/11:43), og viser her til de ulike rammebetingelsene for fosterhjemmene på kommunalt og statlig nivå.

Jeg vil ta utgangspunkt i deler av tidligere forskning som blant annet omhandler suksesskriterier for veiledning og stabilitet i plasseringer, samt intervjuer av tre fosterforeldre og tre veiledere på de tre forvaltningsnivåene (kommunalt, statlig og private aktører). Intervjuene ble foretatt under og etter arbeid med min masteroppgave i Familierapi og systemisk praksis, som omhandlet veiledning av fosterhjem sett fra fosterforeldre og veilederes perspektiv (Østvik 2011). Jeg brukte en kvalitativ metode i undersøkelsen, og jeg håper de funn jeg refererer til skaper en gjenkjennelse og peker på utfordringer som er relevante i framtidens barnevern.

HVEM ER FOSTERFORELDRENE?

Mange familier utøver den daglige omsorgen for flere tusen fosterbarn i Norge i dag. Bebbington med flere sier at «tradisjonelt har fosterfamilien blitt beskrevet som en familie med stabilt familieliv i landlige omgivelser, med en sikker om enn beskjeden inntekt, og foreldre med lavt utdanningsnivå» (ifølge Havik 1998). Haviks beskrivelse av «typiske» fosterforeldre på 90-tallet viser en fulltidsarbeidende mann og en deltidsarbeidende kvinne, og hvor «utdanning» og yrke plasserer dem i et mellomsjikt hva gjelder yrkets status (1996:18). Nyere undersøkelser gir et mer nyansert bilde av fosterforeldrene som en mindre homogen gruppe. I 2010 hadde cirka 40 prosent av fosterforeldrene høyere utdanning, i underkant av 30 prosent hadde en inntekt opp mot 400.000 per år, og 68 prosent av mennene og 25 prosent av kvinnene arbeidet fulltid (Synovate 2011).

Den samme undersøkelsen viser at enslige kvinner og menn utgjorde henholdsvis 9 prosent og 1 prosent av alle fosterforeldre på dette tidspunktet. Par bestående av to kvinner utgjorde 1 prosent, mens fosterhjem bestående av to menn utgjorde 0 prosent.

Tallene viser at det er en stund siden fosterforeldreskap var forbeholdt den tradisjonelle kjernefamilien. I mars 2012 stilte direktøren i Bufdir på nettmøte hos Gaysir (nettsamfunn for homofile, lesbiske og bifile) for å

«Det foreslås en betydelig økonomisk ressursforskyvning fra stat til kommune.»

svare på spørsmål om lesbiske og homofiles muligheter for å bli fosterforeldre (bufetat.no). Homofile og lesbiske har også blitt etterspurt i senere rekrutteringskampanjer fra Bufetat. Dette tyder på at fosterhjem er en mindre homogen gruppe enn hva tidligere undersøkelser har vist, og at fosterforeldre som gruppe i større grad enn før ser ut til å gjenspeile familiestrukturer vi finner i samfunnet for øvrig.

KOMMUNALT NIVÅ

Veiledning som begrep og praksis anvendes i mange kontekster og ut fra forskjellige forståelsesrammer, og det kan være ulike forventninger til hvilken mening som tillegges veiledning (Madsen 1999). Ulvik (2007) betegner veiledning av fosterhjem som et «nærmest lovmessig spenningsfelt» hvor veileder er «en samfunnsmessig instans som befinner seg i skjæringspunktet mellom offentlig kontroll og privat selvbestemmelse».

Veiledning eller oppfølging av kommunale fosterhjem er en lovpålagt ytelse (Lov om barneverntjenester av 17 juli 1992, § 4-22, tredje ledd) som også er angitt i avtaleverket (Fosterhjemsavtalen Q-0233). I henhold til loven innebærer dette at saksbehandler skal foreta minimum fire besøk i fosterhjemmet per år. I retningslinjene til Lov om barneverntjenester står det imidlertid at «det er verken i loven eller forskriftene angitt nærmere hvordan denne oppfølging skal skje».

Den kommunale saksbehandler i min undersøkelse eksemplifiserer dette ved å si at «Rollen min i barnevernet er jo ikke sånn konkret veileder, det er mer oppfølgingsansvar. Det er sånn jeg definerer det, at i følge barnevernloven så er det opp- >>

følging av fosterhjem. Og i det kan det jo ligge alt, ikke sant?»

Den samme saksbehandler skiller tydelig mellom rollen som veileder og oppfølgingsansvarlig, og sier at han skulle ønske han kunne bedrive veiledning i større grad enn hva han opplever kapasitet og rollen som saksbehandler tillater. Han problematiserer barnevernkonteksten han jobber i, og sier det er *«vanskelig å ha et faglig perspektiv når det er hyppige skifter av saksbehandlere og generelt en for stor arbeidsmengde per ansatt»*.

Den kommunale fostermor i min undersøkelse forteller en historie om hyppig kontakt med barneverntjenesten før fosterbarnet flyttet inn hos henne, men at det deretter tok nesten et år før *«vi så og hørte noe til barnevernet»*. Hun beskriver en vanskelig situasjon hvor hun opplevde at hun ikke mestret situasjonen særlig bra og hvor hun ble overlatt til seg selv, *«vi ble egentlig glemt av barnevernet...»*. Dette er trolig en erfaring hun deler med flere fosterforeldre.

Havik (1996) viser i sin studie at en av åtte fosterforeldre på kommunalt nivå har vært uten møter med veileder eller saksbehandler det siste året. Havik oppgir også fosterforeldrenes forhold til barnevernet som den tredje viktigste grunn til at fosterforeldre vurderer oppsigelse av fosterhjemsavtalen.

«DEN MAKTA MAN HAR.... DEN BLIR I VEIEN...»

Dette sa en kommunal saksbehandler. Makt er nært knyttet til kontrollbegrepet, og viser til dilemmaet mange saksbehandlere kan oppleve i spenningsfeltet mellom å ha både en støtte- og kontrollfunksjon. Makt handler i stor grad om hvem som har definisjonsmakt over relasjonen og kommunikasjonen (Røkenes og Hanssen 2006). Saksbehandleren i min undersøkelse påpeker dobbeltrollens kjente dilemma og opplever at maktaspektet skygger for de mer relasjonsfremmende ferdigheter han skulle ønske han kunne anvende, og opplever å være en som *«bare tar de kipe avgjørelsene..... og en som er stigmatisert og forhåndsdømt»*.

Som vi vil se under er kontrollaspektet mer nedtonet

hos veiledere som utøver ikke-lovpålagt veiledning. Veiledere i Bufetat, og også i private eller ideelle tiltak, ser ut til å ha et større «slingringsmonn» som veiledere ved at de i stor grad overlater kontrollfunksjonen og vanskelige avgjørelser til barneverntjenesten (Nova 2006:63).

Saksbehandler i kommunalt barnevern har et annet mandat og en annen beslutningsmyndighet enn veiledere i de forsterkede tiltak. Som saksbehandleren i min undersøkelse, kan de måtte si til fosterforeldre at *«den omsorgen dere gir er ikke god nok»* og foreta beslutninger som følge av sine vurderinger.

STATLIG OG PRIVAT NIVÅ

På statlig nivå, i private og ideelle tiltak og også andre instanser som veileder fosterforeldre (for eksempel Bup) defineres veiledning som et av flere ikke-lovpålagte forsterkingstiltak (Havik 1996 og Synovate 2011). I de tilfellene hvor kommunale fosterhjem ber om mer oppfølging/veiledning – eller når barneverntjenestene vurderer at fosterhjemmene trenger dette, kan fosterhjemstjenestene i Bufetat bistå med veiledning i en tidsavgrenset periode.

De statlige familiehjemmene har kontrakter med Bufetat, og disse hjemmene mottar veiledning fra Bufetat så lenge plasseringen varer. Veiledning på disse forvaltningsnivåene innebærer vanligvis regelmessig og hyppig veiledning, og fosterhjemmene har ofte tilgang på et døgntilgjengelig veilederteam samt tilbud om gruppebasert veiledning med andre fosterforeldre.

«... fosterhjemmene på de ulike forvaltningsnivåene har svært ulike kår.»

Fosterfaren jeg intervjuet fra Bufetat, fortalte at han har vært tilknyttet kommunalt barnevern før han ble fosterfar i Bufetat. Han bekrefter langt på vei både fostermor og saksbehandlers beskrivelser fra kommunalt barnevern, men forteller nå om en hverdag som fosterfar hvor han opplever å være en del av et team med fosterforeldre og veiledere. Han sier også at han får god støtte fra veiledere som han opplever som profesjonelle, og at foster-

foreldrene har flere fora for faglig utvikling i tillegg til den ordinære veiledningen.

Veilederne fra Bufetat og en privat virksomhet i min undersøkelse forteller også andre historier enn saksbehandler fra kommunalt barnevern. Begge vektlegger samarbeidsrelasjonen med fosterforeldrene. Veiledning på disse nivåene ser ut til å fremme refleksjon rundt forståelsen av fosterbarnet, mens den kommunale saksbehandler ikke har rom til særlig annet enn ad-hoc veiledning når det er kriser i familien.

Det ser også ut til å være forskjell på hva som defineres som innenfor og utenfor veiledningens kontekst, og at veiledning som et ikke-lovfestet forsterkingstiltak også kan omhandle tema som ikke direkte berører fosterbarnet. En større åpenhet om hvordan fosterforeldrene *har* det, kan innebære at utfordringer kan snakkes *om*, og på en slik *måte* at det også virker preventivt i forhold til et mulig brudd i plasseringen.

Evaluering av veiledningstilbudet ved Helgerud ressurs-senter viser at fosterforeldrene der samlet sett var svært fornøyd med veiledningen, «noe som tyder på at veilederen var flinke til å tilpasse veiledningen til den enkelte families behov» (Nova 2006:67). Rapporten konkluderer også med at «fosterforeldrene kunne.....føle seg friere til å ta opp problemer siden veiledningen var løstrevet fra den kommunale barneverntjenesten».

KUNNSKAP I VEILEDNING

«Fosterforeldre er oppegående folk med mye kompetanse...» (sitat veileder)

Min undersøkelse viste også en tendens til at veiledning på de ulike forvaltningsnivå gjenspeilte ulik anvendelse av kunnskap. Veilederne i de forsterkede tiltakene vektla relasjonell kunnskap som fremmet kommunikasjon, og kunnskap som fokuserte mer på forståelse enn forklaring av fosterbarnas vansker. Dette er også i tråd med fosterforeldrenes syn i Goldings evaluering av veiledning, hvor «ny forståelse» av fosterbarna var ett av momentene som ble vektlagt (Nova 2006:69). Veilederne i de forsterkede tiltak definerte sin handlingskompetanse noe ulikt, hvor den ene veilederen anvender sitt «behandlerreportoar» i større grad enn den andre ved også å trekke inn terapibegrepet

som en del av samhandlingen mellom seg og fosterforeldrene (Ulvik 2007:99).

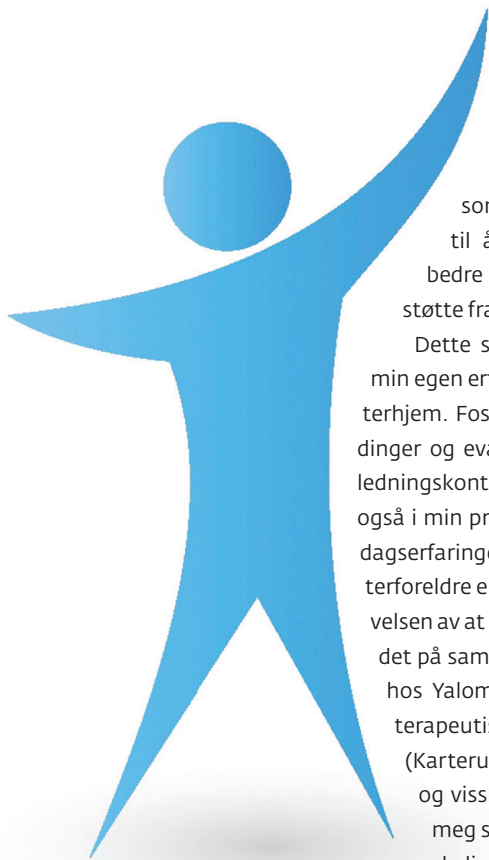
Hva tenker så fosterforeldrene om hva som er viktig kunnskap for dem?

«... vi ble egentlig glemt av barnevernet...».

En av fosterforeldrene beskriver veileder som en «idebank» som hun kan hente ideer fra når hun trenger det, og legger i det at veileder har andre erfaringer enn henne. En annen sier at veileder «*kan litt om alt*». Den kommunale fosterfar sammenligner veileder med allmenleger, men når man får et større problem må man til en ekspert. Han skiller slik mellom allmen- og spesialistkompetanse. Dette er også i tråd med konklusjoner i Novas rapport: «Tradisjonell veiledning er ikke tilstrekkelig i forhold til de kompliserte problemstillinger det reiser å være fosterforeldre» (2010:68).

Fosterforeldre og veiledernes historier i min undersøkelse avspeiler ulik vektlegging av kunnskap, både i hvilken grad kunnskap anvendes og hvilken form for kunnskap som anses relevant i en veiledningsammenheng. Den viktigste formen for kunnskap for fosterforeldrene er imidlertid ikke den som formidles av veileder som kunnskapsbærer. Tvert i mot ser det ut til å være den erfaringsbaserte kunnskap de kan dele med andre fosterforeldre – «*det å prate med noen som har vært i samme situasjon..... det kan ikke sammenlignes en gang.... du får erfaring gjennom andres erfaring*». Flere av fosterforeldrene bruker metaforen «*å være i samme båt*» som et kriterium for gode gruppebaserte kunnskapskontekster. Det å lære av andres læring ligger tett opp til Batesons begrep om deuterolæring (Ulleberg 2004), og den ene fosterforelder sier at det å lære av andres erfaring er det som gir mest – «*det er gull verdt altså*».

Fosterforeldrene viser her til en kunnskapsdiskurs om at «den som har skoen på, vet best hvor den trykker» (Skagen 2004:91), og nytten av erfaringsdeling med andre fosterforeldre samsvarer også med tidligere undersøkelser og annen forskning. I Novas rapport refereres det til Golding & Pickens evaluering av gruppetilbud til fosterforeldre, hvor det konkluderes med at gruppetilbud for fosterforeldre skaper viktige anledninger til å formidle kunnskap >>

som hjelper fosterforeldrene til å håndtere barnas behov bedre i en setting hvor de får støtte fra hverandre (2010:69).

Dette samsvarer også godt med min egen erfaring som veileder for fosterhjem. Fosterforeldrenes tilbakemeldinger og evalueringer av de ulike veiledningskontekster er nokså entydige også i min praksis, hvor deling av hverdags erfaringer sammen med andre fosterforeldre er det aller viktigste. Opplevelsen av at andre har det eller har hatt det på samme måte som meg selv, er hos Yalom omtalt som en av flere terapeutiske faktorer; universalitet (Karterud 1999:185). Gjenkjennelse og visshet om at det ikke bare er meg som har opplevd dette vanskelig, kan være med på å gi nytt håp og ny motivasjon til å stå i vanskelige situasjoner uten å gi opp.

RELASJONENS BETYDNING

Samlet sett er fosterforeldrene i min undersøkelse ganske fornøyde med veilederens kunnskapsnivå, men det er tydelig at disse fosterforeldrene vektlegger relasjonen til veileder framfor veilederens teoretiske kompetanse. En fosterforelder sier klart i fra om at han heller ville hatt en veileder som han har god kjemi med enn en som har «*all verdens kunnskap*». Dette viser at relasjonens betydning kan være overordnet faktorer som eksempelvis kunnskap og veilederens måte å anvende denne på.

Relasjonens betydning er mye omtalt både i faglitteratur og ulik forskning, og i min undersøkelse ser jeg at både veiledere og fosterforeldre går langt i sitt ønske om en tilpasning og balanse i relasjonen.

Det å være i en relasjon innebærer også i stor grad forhandlinger om relasjonen (Ulvik 2007). Forhandlinger mellom veileder og fosterforeldre viser seg ofte gjennom ulike forsøk på å oppnå eller opprettholde en ønsket posisjon, og veilederne og fosterforeldrene i min under-

søkelse viser at dette ofte skjer gjennom ulike måter å regulere nærhet og avstand på.

Privatisering av relasjonen, intellektualisering av følelser, måten å anvende kunnskap på og veiledningsstedet som kontekstmarkør var alle faktorer som så ut til å ha en betydning i regulering av relasjonen (Østvik 2011). Det framkommer også tydelig et gjensidig ønske om en likeverdig relasjon.

Sargent & O'Brien konkluderer med at «fosterforeldre satte pris på å bli inkludert som samarbeidspartene» (Synovate 2011:69), og Havik viser at cirka halvparten av fosterforeldrene mener barnevernet ser på dem som samarbeidspartnere, og ikke som klienter i den grad som tidligere undersøkelser har vist (1996:85).

Så kan vi spørre oss: Hvilke forutsetninger har saksbehandlere og veiledere i kommunalt barnevern for å utvikle og opprettholde et godt relasjonelt samarbeidsklima? Beskrivelsene vi har sett over gir et bilde av en kontekst med hyppige bytter av saksbehandlere og sjeldne møtepunkt, og en motsigelsesfylt veilederrolle med et uklart mandat.

«... han får god støtte fra veiledere som han opplever som profesjonelle...»

FRAMTIDSBILDER

På et mer overordnet nivå handler framtidsbildene også om hva politiske og faglige miljøer tenker at barnevernet skal være i velferds-norge. Hvilke verdier og perspektiver vi har om familien og dens funksjon, vil også ha betydning for hva vi tenker om innholdet i fosterhjemsomsorgen. I februar 2012 avgav et ekspertutvalg sin utredning vedrørende det biologiske prinsipp i barnevernet (NOU 2012), et prinsipp som vektlegger biologisk tilhørighet som overordnet andre hensyn. Ekspertpanelet anbefalte samtidig at det biologiske prinsipp erstattes med et nytt prinsipp: Prinsippet for utviklingsfremmende tilknytning. Hvilke konsekvenser dette vil kunne få for barnevernet og den framtidige fosterhjemsomsorgen i Norge gjenstår å se.

I min undersøkelse ser veileder og fosterforeldres selvopplevelse ut til å være avhengig av deres forvaltningsmessige tilknytning. Saksbehandler og fosterforelder på kommunalt nivå gav gjennomgående et mer negativt bilde av hvordan de opplevde seg selv i sine roller, enn hva tilfellet var for veileder og fosterforeldre på statlig og privat nivå.

Som jeg ser det, står det kommunale barnevern foran store utfordringer, både ressursmessig, i tilpasningen til organisatoriske endringer – og til en viss grad kanskje også i forhold til kompetanse. Det kan være relevant å stille spørsmål ved om kompetanseutviklingen i det kommunale barnevernet vil klare å holde tritt med at de overtar ansvar fra staten.

Det er utarbeidet en NOU om kompetanseutviklingen i barnevernet (2009) som fortsatt ligger til behandling. Den gir en god beskrivelse av kompleksiteten i barnevernet, og hvordan grunnutdanningen bør bygges opp ut fra dette.

Hvilke konsekvenser vil de foreslåtte endringer kunne få for oppfølging av fosterhjemmene, som framover primært vil være forankret på kommunalt nivå?

Ved å ta både tidligere undersøkelser og fosterforeldrenes historier på alvor, er det mulig å tenke annerledes om morgendagens veiledning.

Den viktigste form for veiledning ser for fosterforeldre ut til å være den erfaringsbaserte kunnskapen fosterforeldre deler med hverandre. Denne formen for kunnskap ser ut til å være overordnet kunnskap formidlet gjennom veileder som kunnskapsbærer, og dagens fosterforeldreskap utøves i stor grad av stadig mer velinformert foreldreskap (Ulvik 2007:318).

Både forskning og undersøkelser jeg har vist til, kan oppfordre til en inkludering av fosterforeldrene som kunnskapsbærere og kunnskapsutviklere i større grad enn hva vi gjør i dag.

Fosterforeldre er ikke en homogen og statisk gruppe, og det kan utfordre oss som fagpersoner i vår måte å tenke om oss selv og vår kunnskapsformidling på. Fosterforeldrene i min undersøkelse har nytte av gruppebaserte veiledningsformer hvor fosterforeldrene deler erfaringer og kunnskap. Det er mulig å tenke seg en videreføring av denne gruppebaserte veiledningsformen, noe som inne-

bærer en ytterligere dreining fra en individorientert til en mer kollektivt orientert veiledning. Dette er også i tråd med Arbeidsgruppen for fosterhjem sitt forslag, hvor det anbefales at alle fosterforeldre får tilbud om gruppeveiledning som oppfølging av Pride-opplæring minimum to år etter plassering (2010).

«... veiledning på de ulike forvaltningsnivå gjenspeilte ulik anvendelse av kunnskap.»

Den tradisjonelle veilederrollen kan også utfordres dersom vi ser på fosterforeldrene som kunnskapsbærere i større grad enn hva som er tilfelle i dag. Havik sier at «erfarne fosterforeldre blir sett som ønskede veiledere nesten like ofte som saksbehandler i barnevernet», og hun beskriver disse som en «ubrukt ressurs» (1996:14).

Hvis vi anvender seniorbegrepet på erfarne fosterforeldre, kan vi åpne for en ny utnyttelse av fosterforeldrenes erfaringsbaserte kunnskap.

Dette vil også være i tråd med faglige og kulturelle føringer om økt brukermedvirkning, kunnskap og nye samarbeidsformer mellom fosterforeldre og veiledere (Seim og Slettebø 2007).

Vi trenger tydeligvis en diskusjon om økt differensiering av veiledningstilbudet, og nye veiledningsformer er også et etterspurt forskningsområde (Novas 2010).

Det trengs ny kunnskap om hva som fremmer stabilitet, og ikke bare kunnskap om hva som motvirker ustabilitet i fosterhjems plasseringer. Forsterking av fosterhjem er omtalt som et forskningsmessig forsømt område, og en kartlegging av suksesskriterier i de forsterkede veiledningstiltakene kan være en vei å gå for å imøtekomme noen av det kommunale barnevernets utfordringer framover. ■

>>

LITTERATUR

- Arbeidsgruppe fosterhjem** (2011). *Tiltak for å styrke arbeidet med kommunale fosterhjem*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. *Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus* (2010). Oslo, København og Bergen : NOVA
- Dagbladet** (<http://dagbladet.no/2012/10/07/kultur/debatt/kommentar/statsbudsjettet2013/statsbudsjettet/32758044>)
- Elisabeth Backe-Hansen, Tine Egelund og Toril Havik**: *Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus*. NOVA 2010.
- Evalueringsavdelingen i barnevernet** (2011). Delrapport D: *Oppgave- og finansieringsansvar i statlig og kommunalt barnevern*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Fosterhjemsavtalen Q-0233**
- Havik, T** (1996): *Slik fosterforeldre ser det – Resultat fra en kartleggingsstudie*. Bergen: Barnevernets utviklingscenter på Vestlandet. 1996 – nr. 3.
- Pia Elisabeth Ianke og Anne Brita Thorød**: *Helgerud er en oase!* (2006). Oslo: Nova
- Høringsnotat – forslag til endringer i Lov** 17 juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) med tilhørende forskrifter (2012). BLD
- Johansson, M. og Sundt, H.** (2007). *Fosterhjemshåndboka*. Oslo. Kommuneforlaget. 4. utg.
- Karlsson, B.** (2006). Dialektisk relasjonsteori som grunnlag for faglig veiledning. I: Teslo, A.L: *Mangfold i faglig veiledning*. Oslo: Universitetsforlaget s. 157 – 181.
- Karterud, S.** (1999). *Gruppeanalyse og psykodynamisk gruppepsykoterapi*. Oslo: Pax forlag.
- Kunnskapsstatus for fosterhjemsarbeidet** (1998 nr. 3). Bergen: Barnevernets utviklingscenter
- Lov om barneverntjenester** av 17 juli 1992
- Madsen, B.** (1999). *Socialpedagogikk og samfunnsforandring*. København: ad Notam Gyldendal
- NOU 2009:08**. *Kompetanseutviklingen i barnevernet*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
- NOU 2012:5**. *Bedre beskyttelse av barns utvikling*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Røkenes, O.H. og Hanssen, P.** (2006). *Bære eller bryte*. Bergen: Fagbokforlaget
- Seim, S. og Slettebø, T.** (2007). *Brukermedvirkning i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget
- Slik fosterforeldre ser det – resultat fra en kartleggingsstudie** (1996 nr. 3). Bergen: Barnevernets utviklingscenter.
- Skagen, K.** (2004). *I veiledningens landskap*. Kr Sand: Høyskoleforlaget
- Ulleberg, I.** (2004). *Kommunikasjon og veiledning*. Oslo: Universitetsforlaget
- Ulvik, O.Skjær** (2007). *Senmoderne fosterfamilier – En kulturpsykologisk studie av barn og voksnes fortellinger*. Oslo: Unipub.
- Undersøkelse blant fosterforeldre 2010** (2011). Oslo: Synovate
- Wahlstrøm, T.** (2011). Ikke A- og B-hjem. *Fontene* 03/11, s. 43
- Østvik, A.B.** (2011). *Veiledning av fosterforeldre – veilederrollens flertydighet og fosterforeldrenes autonomi*. Diakonhjemmets høyskole (Master oppgave i Familierapi og systemisk praksis).